

siddende Landbostands, Erhvervsforhold. Vi se atter og atter paa vore Finanslove betydelige Beløb opførte, blive bevilgede og anvendte til Fremme af det Formaal, at Landmanden kan faa noget Udbytte af sit Arbejde, til Fremme af de Forhold, der kunne bevirke bedre Erhvervsforhold for ham og hans Bedrift. Vi se ogsaa adskillige Bevillinger og adskillige Foranstaltninger til Varetagelse og Fremme af Handelsstandens Erhvervsinteresser. Vi ofre betydelige Summer paa Havneanlæg og meget andet. Det vil erindres, at der i sidste Samling bevilgedes et betydeligt Beløb til Udrustning af et Skib for at fremme den danske Handel i fjerntliggende Egne. Vi have ogsaa set forskellige Foranstaltninger, sigtende til at fremme de industridrivendes Erhvervsforhold, skønt i noget mindre Grad end de andre to, jeg har nævnt.

Men hvad angaar Arbejderklassens egne, særlige Erhvervsforhold, da er der kun i meget ringe Grad blevet lovgivet om dem, og den Opmærksomhed, der fra Regeringens Side er vist disse, forekommer mig at være i en ganske uheldig Grad ringe. Ja, jeg kan gaa videre og sige, at det er ikke nok med, at man ikke i nogen videre Grad har skænket Arbejdernes Erhvervsforhold Opmærksomhed, at man ikke har fremmet dem, men den Upaaagtethed, under hvilke disse Forhold have slidt sig hen, er særlig betegnende. Jeg vil saaledes pege paa den Omvæltning, der i de sidste 4 Aartier her i vort Land og for den Sags Skyld ogsaa i de øvrige Lande har fundet Sted vedrørende Arbejderklassens Erhvervsforhold — jeg tænker her paa Maskinteknikkens Udvikling, paa den stærkt favoriserede Stilling, Kapitalen er kommen i Besiddelse af ved den Revolution, der har fundet Sted paa Erhvervslivets Omraade. Vi have set vore Erhvervsforhold blive revolutionerede, omvæltede fuldstændig, hvorved Arbejderne ere blevne stillede i en ganske ugunstig Stilling, i en Stilling, der bevirker, at Arbejderklassens Kaar i en Aarrække ere sunkne og ere blevne mere og mere elendige.

Jeg vil blot pege paa et enkelt af disse Forhold, den private Kapitals hensynsløse Udnyttelse af Maskinteknikken.

Jeg vil pege paa, hvorledes det i stedse stigende Grad af Arbejdsgiverne er blevet brugt at anvende Maskiner og til dem sætte Kvinder og Børn. Vi have set Arbejdere i Tusindvis faa deres Erhverv ødelagt og det i Perioder, hvor der i Forvejen var en ikke ringe Arbejdsløshed. Vi have i dette Land set, at Mænd ere gaaede ud fra Arbejdspladserne og Kvinder og Børn ere satte i deres Sted, en Forringelse af Arbejderbefolkningens Erhvervsforhold, saa dybtgaaende og af saa stort Omfang, at det absolut maa have sneget sig ind i den offentlige Bevidsthed selv i de Klasser, der ikke staa Side om Side med Arbejderne. Paa dette Omraade, hvor det særlig var Regeringens Pligt at gribe ind, har den udvist en Mangel paa Interesse, der i særlig Grad er karakteristisk.

Jeg vil endvidere pege paa, at man endda ikke har skyet ved adskillige Lejligheder i Aarenes Løb at iværksætte Foranstaltninger, der have været skadelige for Arbejderbefolkningen og dens Bestræbelser for under de herskende Forhold at bøde paa Ulemperne ved den forværrede Kamp for Tilværelsen. Over for disse Bestræbelser fra Arbejdernes Side for ved egne Kræfter paa det bestaaende Samfunds Grund at værne sig mod de Forhold, der gøre det trangt for dem at skaffe sig Adgang til Erhverv og dermed til det daglige Brød — jeg tænker herved paa Fagforeningsbevægelsen — har man, som alle ville erindre, fra Domstolens Side — jeg formoder temmelig sikkert efter et Cirkulære fra Ministeriet — iværksat og opretholdt Bestemmelser, der kun kunde virke hemmende og sætte Arbejderne i den ugunstigste Stilling i deres Bestræbelser for at naa fremad. Jeg vil endvidere pege paa Provisorietiden, den mørke Tid i vor politiske Historie, i hvilket Statens Penge bleve brugte provisorisk, til militære Formaal, medens man forsømte Jærnbanevæsenet, Havnebygning og andre offentlige Foranstaltninger, hvis Udførelse vilde have bødet paa Arbejdsløsheden og skaffet Tusinder af Hænder Arbejde. Det var den største politiske Forbrydelse i den Tid, at det, medens Jærnbanevæsenet og meget andet laa stille, gik ud over Tusinder og